

1. Disgrifiwch ac eglurwch effaith y cynnig ar bobl â nodweddion gwarchoddedig fel y'u disgrifir yn Neddf Cydraddoldeb 2010.

Bwriedir i'r polisi fod o fudd i iechyd y cyhoedd ac nid yw wedi'i lunio i gynyddu anfantais rhwng unigolion neu grwpiau, gan gynnwys y rhai sy'n rhannu nodweddion gwarchoddedig fel y nodir yn Neddf Cydraddoldeb 2010.

Mae 40% o'r bwyd a diod¹ sy'n cael eu prynu mewn siopau yn y DU yn cael eu gwerthu fel rhan o gynnig arbennig ac mae'r tactegau hyrwyddo hyn yn fwyaf cyffredin ar gyfer cynhyrchion sy'n cynnwys llawer o fraster, siwgr neu halen er enghraifft, bisgedi (33.9%) a melysion (36.1%)². Nid yw defnyddwyr yn prynu bwyd i'w storio wrth gefn fel arfer³, er eu bod yn bwriadu gwneud hynny o bosibl, ac yn gyffredinol mae prynu eitemau bwyd ychwanegol yn arwain at fwyta mwy o fwyd a chalorïau. Gall ail-lenwi diodydd wedi'u melysu â siwgr am ddim annog pobl i yfed gormod ohonynt hefyd. Mae diodydd wedi'u melysu â siwgr yn tueddu i beidio â bodloni teimladau llwglyd o'i gymharu â bwyd solet. O ganlyniad, gall cyfanswm y diodydd sydd wedi'u melysu â siwgr sy'n cael eu hyfed gynyddu tra gall cyfanswm y bwyd sy'n cael ei fwyta ac sy'n cynnwys mwy o galorïau maethol leihau, gan arwain at ennill pwysau a gordewdra cynyddol dros amser⁴. Drwy gyfyngu ar ail-lenwi diodydd sydd wedi'u melysu â siwgr am ddim yn y sector y tu allan i'r cartref a hyrwyddo cynhyrchion penodedig sy'n cynnwys llawer o fraster, halen a siwgr o fewn manwerthwyr bwyd, nod y Rheoliadau Bwyd (Hyrwyddo a Lleoli) (Cymru) 2024 arfaethedig yw:

- Lleihau'r gorddefnydd o gynhyrchion sy'n cynnwys llawer o fraster, siwgr a halen sy'n debygol o arwain at gael gormod o galorïau a thros amser, ennill pwysau, gan leihau'r effaith ar eitemau bwyd a brynir nad ydynt yn cyfrannu at ordewdra plentyndod;
- Newid pwyslais y cynigion tuag at opsiynau iachach a sicrhau bod cymaint â phosibl o'r cynhyrchion iachach sydd ar gael drwy gynnig arbennig ar gael, i'w gwneud yn haws i rieni wneud dewisiadau iachach wrth siopa ar gyfer eu teuluoedd.

Mae'r dull hwn yn rhan allweddol o'r ymrwymadau a nodir yn ein strategaeth ddeng mlynedd Pwysau Iach: Cymru Iach.

¹ Iechyd Cyhoeddus Lloegr. (2015). Sugar reduction: from evidence into action

² Kantar Worldpanel Take Home Purchasing | 52we data to 29 Dec 19

³ Iechyd Cyhoeddus Lloegr. (2015). Sugar reduction: from evidence into action

⁴ Sefydliad Iechyd y Byd, 2015. Guideline: Sugar intake for adults and children

Rydym yn disgwyl i'r polisi hwn gael effaith gadarnhaol neu niwtral ar lefelau gordewdra a bod dros bwysau mewn grwpiau â nodweddion gwarchodedig. O ran oedran y defnyddiwr, mae dadansoddiad gan Kantar yn dangos bod pob oedran yn ymateb i gynigion⁵. Ar y cyfan, mae'r grwpiau oedran 35+ yn prynu mwy o eitemau sydd ar gael drwy gynnig arbennig, gyda'r rhai 45-54 oed yn gwario mwy ar eitemau sydd ar gael drwy gynnig arbennig o fewn y demograffig hwn er bod gwahaniaethau ymddygiadol cyffredinol yn ôl oedran yn fach. Mae'r dystiolaeth yn amlygu'r ffaith bod aelwydydd â phlant yn gwario mwy ar gynigion o'i gymharu â'r rhai heb blant, fodd bynnag, mae'r gwahaniaeth yn eithaf bach⁶. Gan fod gordewdra'n gyffredin gydol oes, nod y polisi yw bod o fudd i bobl o bob oed. Bwydydd cyfyngedig o dan y ddeddfwriaeth arfaethedig yw'r rhai sy'n cyfrannu'n fwyaf sylweddol at lefelau gordewdra mewn plentyndod i gefnogi pobl i fabwysiadu deiet iachach o oedran cynnar.

Mae rhai grwpiau â nodweddion gwarchodedig yn gysylltiedig â chyfraddau uwch o fod dros bwysa a gordewdra. Er enghraifft, dangosodd data'r Rhaglen Mesur Plant gyfraddau gordewdra uwch mewn grwpiau o blant o rai grwpiau ethnig leiafrifol⁷. Gan mai gordewdra a bod dros bwysau yw'r prif risgiau byd-eang ar gyfer marwolaeth⁸, gall y polisi gael effaith fwy cadarnhaol ar ganlyniadau iechyd y grwpiau hyn os yw'n llwyddo i gefnogi defnyddwyr i wneud dewisiadau bwyd iachach.

Gellir dod o hyd i ragor o fanylion am yr effaith benodol a ragwelir ar gyfer pob grŵp nodwedd warchodedig yn y tabl isod.

Cyn gosod y ddeddfwriaeth gerbron, byddwn yn parhau i asesu'r effaith debygol ar wahanol grwpiau a diweddarau'r asesiad hwn. Bydd unrhyw effeithiau negyddol a nodir yn cael eu hystyried wrth benderfynu sut i symud ymlaen gyda'r polisi hwn.

Cofnod o Effeithiau yn ôl nodweddion gwarchodedig:

Nodwedd neu grŵp gwarchodedig	Beth yw effeithiau cadarnhaol neu	Rhesymau dros eich penderfyniad (gan gynnwys tystiolaeth)	Sut fyddwch chi'n lliniaru'r effeithiau?
--------------------------------------	--	--	---

⁵Dadansoddiad o rôl hyrwyddo ar sail prisiau ar eitemau bwyd a diod sy'n cael eu prynu i'r cartref ac sy'n cynnwys lefel uchel o siwgr, prosiect ymchwil ar gyfer Iechyd Cyhoeddus Lloegr a gynhaliwyd gan Kantar Worldpanel UK, 2020. Ar gael yma: <https://www.gov.uk/government/publications/sugar-reduction-from-evidenceinto-action>

⁶ Ibid.

⁷Rhaglen Mesur Plant genedlaethol (2019). Rhaglen Mesur Plant genedlaethol, Blwyddyn Ysgol Cymru 2018/19. Ar gael yn: phw.nhs.wales/services-and-teams/child-measurement-programme/cmp-2018-19/child-measurement-programme-for-wales-report-2018-19/

⁸ Sefydliad Iechyd y Byd, Global health risks: Mortality and burden of disease attributable to selected major risks. 2009, Sefydliad Iechyd y Byd: Genedfa

	negyddol y cynnig?		
Oedran (meddylwch am wahanol grwpiau oedran)	Cadarnhaol – mae bod dros bwysau neu'n ordew'n gyffredin gydol bywyd a bydd newidiadau'n helpu i greu canlyniadau iechyd cadarnhaol.	<p>Bydd plant a phobl ifanc ar eu hennill os gallant gynnal pwysau is o ganlyniad i'r ymyriadau sydd ar waith. Mae data o Raglen Mesur Plant 2018-19 yn dangos bod 26.9% o blant yng Nghymru dros eu pwysau neu'n ordew.</p> <p>Mae manteision y polisi'n codi'n bennaf wrth i iechyd wella pan yn hŷn. Dangosodd Arolwg Cenedlaethol Cymru (2019-2020) fod 61% o oedolion dros eu pwysau neu'n ordew, gyda 25% yn ordew⁹. Mae mynegai màs y corff (BMI) uwch yn ffactor risg mawr ar gyfer cyflyrau cronig amrywiol. Mae risg o'r cyflyrau hyn yn cynyddu gydag oedran.</p>	Amherthnasol – mae'r cynnig yn galluogi effeithiau cadarnhaol ar draws pob grŵp oedran.
Anabledd (meddylwch)	Niwtral neu gadarnhaol – mae	Mae dadansoddiad gan lechyd	

⁹ <https://www.llyw.cymru/ffordd-o-fyw-oedolion-arolwg-cenedlaethol-cymru-ebrill-2019-i-fawrth-2020> | LLYW. CYMRU

am wahanol fathau o anabledd)	cysylltiad rhwng gordewdra ac anabledd. Mae lleihau gordewdra yn arwain at fuddion iechyd i bobl anabl.	<p>Cyhoeddus Lloegr¹⁰ yn awgrymu bod plant ag anableddau yn fwy tebygol o fod yn ordew na'r rhai heb anableddau. Mae gordewdra a bod dros bwysau ymhlith plant a phobl ifanc wedi cael eu cysylltu ag amrywiaeth o gyflyrau sy'n anablu hefyd, gan gynnwys anableddau dysgu, cyfyngiadau ar weithgarwch corfforol, spina bifida yn ogystal ag amhariadau clyweledol.</p> <p>Mewn oedolion, mae oedolion anabl yn fwy tebygol o fod mewn perygl o fod yn ordew, yn enwedig y rhai ag anawsterau dysgu¹¹, tra gall oedolion gordew ddatblygu cymhlethdodau sy'n arwain at anableddau oherwydd eu bod yn ordew.</p>	
Ailbennu Rhywedd (y broses o newid rhyw a	Niwtral	Nid oes tystiolaeth i awgrymu y bydd y polisiau'n cael effaith negyddol ar	

¹⁰ [Obesity and disability: children and young people - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk)

¹¹ [Health and Care of People with Learning Disabilities - NHS England Digital](https://www.nhs.uk)

phobl Drawsrywedd ol)		bobl sy'n rhannu'r nodwedd warchoddedig hon.	
Beichiogrwyd d a mamolaeth	Cadarnhaol – mae cysylltiad rhwng gordewdra a beichiogrwydd a mamolaeth a risgiau i iechyd.	Gan effeithio ar oddeutu 1 o bob 20 o fenywod yng Nghymru ¹² , mae gordewdra yn ystod beichiogrwydd yn broblem iechyd cyhoeddus gynyddol sy'n effeithio ar iechyd mamau a phlant ac yn gost i'r GIG. Mae'n gysylltiedig â babanod trymach, mwy o ymyriadau geni, iechyd y baban yn waeth a mwy o debygolrwydd y bydd y baban yn tyfu i fod dros bwysau neu'n ordew.	
Hil (gan gynnwys gwahanol leiafrifoedd ethnig, Sipsiwn a Theithwyr a Mudwyr, Ceiswyr lloches a Ffoaduriaid)	Niwtral neu gadarnhaol – mae gan rai grwpiau ethnig fwy o achosion o ordewdra a bwriedir i'r polisi hwn gael effaith gadarnhaol.	Mae data o'r Rhaglen Mesur Plant 2018/19 ¹³ yn cynnwys archwiliad yn ôl dadansoddiad ethnig. Nid oedd hyn yn dangos gwahaniaeth sylweddol mewn lefelau gordewdra yn ystod plentyndod rhwng y grwpiau	

¹² [Obesity in Pregnancy | Case Study | NCPHWR | Health Research](#)

¹³ phw.nhs.wales/services-and-teams/child-measurement-programme/cmp-2018-19/child-measurement-programme-for-wales-report-2018-19/

		<p>ethnig o flwyddyn i flwyddyn oherwydd niferoedd bach. Fodd bynnag, pan gyfunwyd y data dros 5 mlynedd, roedd nifer y plant a ddisbarthwyd yn ordew yn y grŵp ethnig Du (14.1%) a'r grŵp ethnig Tsieinaidd (13.1%) yn uwch na chyfartaledd Cymru (12.1%).</p> <p>Mae data o Loegr¹⁴ yn dangos mai oedolion Tsieinaidd oedd â'r cyfraddau isaf o ordewdra a bod dros bwysau (35.3%), gyda'r nifer uchaf o achosion ymhlith oedolion Du (73.6%). Mae ymchwil yn dangos bod gwahaniaethau mewn pwysau rhwng grwpiau hiliol yn codi oherwydd ffactorau amrywiol fel ffactorau amgylcheddol, ymddygiadau iechyd, statws economaidd-gymdeithasol a mynediad at ofal iechyd¹⁵.</p>	
--	--	---	--

¹⁴ [Overweight adults - GOV.UK Ethnicity facts and figures \(ethnicity-facts-figures.service.gov.uk\)](https://ethnicity-facts-figures.service.gov.uk/)

¹⁵ [Microsoft Word - Obesity and ethnicity 090211 FINAL MG.doc \(khub.net\)](#)

		<p>Mae gan bobl o wahanol grwpiau ethnig lefelau gwahanol o risg os ydynt yn datblygu cyflyrau sy'n gysylltiedig â gordewdra a bod dros bwysau. Er enghraifft, mae gan grwpiau ethnig Du a De Asiaidd fwy o risg o ddiabetes math 2 ar drothwy gordewdra is na phobl Wyn¹⁶.</p>	
<p>Crefydd, cred a diffyg cred</p>	<p>Niwtral</p>	<p>Nid oes tystiolaeth i awgrymu y bydd y polisi'n cael effaith negyddol ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd warchoddedig hon.</p>	
<p>Rhyw / Rhywedd</p>	<p>Niwtral</p>	<p>Roedd nifer yr achosion o bwysau iach mewn merched (72.9%) yn 2018/19 yn parhau i fod yn uwch nag mewn bechgyn (71.8%) ond nid oedd y gwahaniaeth yn arwyddocaol yn ystadegol¹⁷.</p> <p>Yng Nghymru, mae'r patrwm o lefelau</p>	

¹⁶ [Ethnic disparities in the major causes of mortality and their risk factors – a rapid review - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk)

¹⁷ phw.nhs.wales/services-and-teams/child-measurement-programme/cmp-2018-19/child-measurement-programme-for-wales-report-2018-19/

		<p>cynyddol o ordewdra a bod dros bwysau ymhlith dynion yn gyffredin. Mae mwy o ddynion (67%) na menywod (55%) dros bwysau neu'n ordew¹⁸.</p> <p>Nid oes tystiolaeth i awgrymu y bydd y polisi'n cael effeithiau gwahanol yn dibynnu ar ryw i oedolion a phlant.</p>	
Cyfeiriadedd rhywiol (Lesbiaidd, Hoyw a Deurywiol)	Niwtral	Nid oes tystiolaeth i awgrymu y bydd y polisi'n cael effaith negyddol ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd warchoddedig hon.	
Priodas a phartneriaeth sifil	Niwtral	Nid oes tystiolaeth i awgrymu y bydd y polisi'n cael effaith negyddol ar bobl sy'n rhannu'r nodwedd warchoddedig hon.	
Plant a phobl ifanc hyd at 18 oed	Cadarnhaol – fel y nodwyd ar gyfer oedran uchod, mae bod yn ordew neu dros bwysau yn gyffredin ar draws plant a phobl ifanc a bydd	Bydd plant a phobl ifanc ar eu hennill os gallant gynnal pwysau is o ganlyniad i'r ymyriadau sydd ar waith. Mae data o Raglen Mesur Plant 2018-19 yn dangos	

¹⁸ [Arolwg Cenedlaethol Cymru, 2019-20: Ffordd o Fyw Oedolion \(LLYW.Cymru\)](#)

	newidiadau'n helpu i greu canlyniadau iechyd cadarnhaol.	bod 26.9% o blant yng Nghymru yn ordew neu dros eu pwysau ¹⁹ .	
Aelwydydd incwm isel	Cadarnhaol – nod y polisi hwn yw cefnogi dewisiadau bwyd cadarnhaol, lle mae yna gyfraddau gordewdra uwch ledled ardaloedd sydd â lefelau amddifadedd uwch.	<p>Mae'r Rhaglen Mesur Plant yn nodi bod nifer yr achosion o ordewdra yn sylweddol uwch na chyfartaledd Cymru yn yr ardaloedd o amddifadedd mwyaf ac yn sylweddol is yn yr ardaloedd lleiaf difreintiedig. Mae'r bwlch rhwng nifer yr achosion o ordewdra yn yr ardaloedd mwyaf a lleiaf difreintiedig wedi codi o 5.9% yn 2017/18 i 6.9% yn 2018/19²⁰.</p> <p>Mae cyfran y bobl sy'n ordew neu dros eu pwysau yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig (67%) yn sylweddol uwch na chyfartaledd Cymru (57%). Mae'r bwlch hwn hyd yn oed yn uwch ar draws lefelau gordewdra gyda'r mwyaf difreintiedig</p>	Byddwn yn parhau i ystyried unrhyw dystiolaeth bellach yn ystod yr ymgynghoriad hwn cyn symud ymlaen gyda'r newid deddfwriaethol hwn.

¹⁹ phw.nhs.wales/services-and-teams/child-measurement-programme/cmp-2018-19/child-measurement-programme-for-wales-report-2018-19/

²⁰ Ibid.

		<p>(33%) o'i gymharu â'r lleiaf difreintiedig (20%)²¹.</p> <p>Mae ystyriaethau hefyd o ran cost y cynigion, yn enwedig mewn perthynas â hyrwyddo ar sail pris. Fodd bynnag, er y gall cynigion wneud cynhyrchion yn rhatach, maen nhw'n annog pobl i brynu 18% yn fwy o fwyd a diod na'r hyn a fwriadwyd hefyd. Nid bwriad neu nod y polisi hwn yw cynyddu cost bwyd i ddefnyddwyr.</p>	
--	--	--	--

Hawliau Dynol a Chonfensiynau'r Cenhedloedd Unedig

Ar y cam hwn o'r broses o ddatblygu polisi, rydym yn rhagweld y gallai fod effaith ar fusnesau o ran Erthygl 10 (rhyddid mynegiant) ac Erthygl 1 o Brotocol 1 (diogelu eiddo) y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. Nid ydym yn rhagweld unrhyw effaith andwyol ar hawliau defnyddwyr o ganlyniad i'r cynnig polisi hwn.

Rhoddir ystyriaeth barhaus i effaith bosibl y polisi ar hawliau dynol.

Hawliau Dinasyddion yr UE / AEE a'r Swistir

Ystyrir na fydd y cynigion yn cael unrhyw effaith sylweddol ar ddinasyddion yr UE, yr AEE neu'r Swistir y mae eu hawliau'n cael eu diogelu gan y Cytundebau Hawliau Dinasyddion

Preswyliaid – yr hawl i breswyllo a hawliau eraill sy'n gysylltiedig â phreswyllo: hawliau ymadael a mynediad, ceisiadau am breswyliaid, cyfyngiadau ar hawliau mynediad a phreswyllo;

²¹ [Arolwg Cenedlaethol Cymru, 2019-20: ffordd o fyw oedolion \(llyw.cymru\)](#)

Nid yw'n berthnasol i'r polisi hwn.

Cyd-gydnabod cymwysterau proffesiynol - cydnabyddiaeth barhaus i gymwysterau proffesiynol a gafwyd gan ddinasyddion yr UE/AEE/Swistir yn eu gwledydd (ac a gydnabyddir eisoes yn y DU);

Nid yw'n berthnasol i'r polisi hwn.

Mynediad i systemau nawdd cymdeithasol – mae'r rhain yn cynnwys budd-daliadau, mynediad at addysg, tai a mynediad at ofal iechyd

Nid yw'n berthnasol i'r polisi hwn.

Triniaeth gyfartal – mae hyn yn cynnwys peidio â gwahaniaethu, triniaeth gyfartal a hawliau gweithwyr;

Nid yw'n berthnasol i'r polisi hwn.

Hawliau gweithwyr - Gwarantir gweithwyr a phobl hunangyflogedig sydd wedi'u cynnwys o dan y Cytundebau Hawliau Dinasyddion yr un hawliau ag yr oeddent yn eu mwynhau pan oedd y DU yn Aelod-wladwriaeth. Mae ganddynt hawl i beidio ag wynebu gwahaniaethu oherwydd cenedligrwydd, a'r hawl i gael triniaeth gyfartal â gwladolion y DU.

Nid yw'n berthnasol i'r polisi hwn.